

Dingsdag

den 24 Februarij.

FRANKFORT, den 23^{den} Februarij.

Als eens merkwaardige gebeurtenis in de letterkundige wereld wordt vermeld, dat verslag „gedichten van Koning Lodewijk van Beieren“ in het Jels zullen komen.

Volgens brieven uit Napels, zouden de gezanten van Frankrijk en Engeland waarschijnlijk binnen kort naar Konstantinopel terugkeeren.

Brieven van de Servische grenzen melden, dat te Belgrade het gerucht liep, dat de Divan de voorstellen der drie mogendheden ten aanzien van Griekeland aangenomen, maar daarop de mitwisseling der krijgsvaangenen met Rusland van de hand gewezen had.

LONDEN, den 20^{den} Februarij.

In het Huis der Lords heeft gisteren Zijne Koninklijke Hoogheid de hertog van Cumberland zich omtrent de katholicke questie verklaard en gezegd, dat het hem toeschiet als of de vraag was, of Engeland een protestantsch of een katholic land zou worden, daar hij het voor zeker hield, dat, zoo bleef het een roomsch-katholicke zitting in het parlement verkreeg, dit zou ophouden een protestantsch parlement te zijn. Hij zou dus nooit toestemmen, dat aan katholieken recht van zitting in het parlement gegeven werd, noch dat iemand van die geloofsbelijdenis tot minister, lord leutenant van Ierland, of tot eenigen anderen post zou geraken, waardoor hem de magt gegeven zou worden om de bestaande kerk te benadeelen. Zijne Koninklijke Hoogh. de hertog van Sussex heeft hier en tegen ten voordeele der emancipatie gesproken.

De bill, die door het Huis der Gemeenten aangenomen is tot afschaffing der katholicke maatschappij, is in het Huis der Lords gisteren avond ten tweede maal gelezen.

PARYS, den 19^{den} Februarij.

Z. H. Paus Leo XII is den 10^{den} dezer, 's morgens te 9 ure, na eene ziekte van weinige dagen, overleden. *Hanibal della Genga*, zoo was zijn doop- en familienaam, was den 2^{den} Augustus 1760, op het kasteel de la Genga, tusschen het hertogdom Urbino en de Mark van Ancona geboren. In vroegeren tijd was hij nuntius van Paus Pius VII. bij den Koning van Beieren en de kleine Duitsehe staten. In 1807 ging hij naar Frankrijk om de zaken van het Duitsehe concordaat, en vervolgens begaf hij zich naar Rome, hetwelk hij later moest verlaten, even als de overige prelaten en kardinalen, die niet in de aan den Paus verblijvende staten geboren waren. Bij den troonherstelling in Frankrijk, werd hij van wege den heiligen vader afgezonden, om Z. M. Lodewijk XVIII. te Parys te verwelkomen. Naar Rome teruggekeerd zijnde, werd hij den 8^{den} Maart 1816 tot kardinaal benoemd. Niet lang daarna benoemde hem Pius tot zijn vicaris-generaal, en na diens dood, werd hij tot desselvs opvolger verkozen, namelijk den 28sten September 1823, te wijl hij den 6^{den} October daaraanvolgende werd gekroond.

De *Moniteur* zegt van hem het volgende: „Het verlies van eenen zoo verlichtten, godvrechtigen en gematigden Paus is eene wezenlijke ramp voor het christendom. Frankrijk moet, nog meer dan eenige andere katholicke staat, het vroegtijdig verscheiden van Leo XII. betreuren, die hetzelfde bijzondere genegenheid toedroeg, gelijk hij een billijk en volkomen vertrouwen in de deugden en godsdienstigheid van zijnen Koning stelde, zijne hooge wijsheid verspreide over alle zaken eenen geest van inschikkelijkheid en vrede; hij sloeg acht op tijden en omstandigheden, en heeft in de beide werelddeelen de eenheid welen te bewaren, terwijl hij tot onvermoede zorg in de regering der kerk werkzaam was en met ijver en standvastigheid in hare behoeften voorzagen.“

De *Constitutionnel* zegt het volgende: „De dood van den Paus zal misschien de hoop der congregatie verlevendigen. De wijsheid, waarmee dit opperhoofd der kerk de ordonnancien over de geestelijke scholen beoordeeld heeft, was eene groote teleurstelling voor onze Jezuïten. Zoo zij het geluk hadden, hem thans door een hunner aanhangers te doen vervangen, zouden zij nog weder van hunnen val kunnen opstaan. Een der eerste gevolgen van het overlijden van den Paus zal waarschijnlijk zijn, dat de heer de *Chateaubriand* zijn verblijf te Rome zal verlaten. Hij zal er groote eer mede inleggen, wanneer hij de kuiprijen van het jезuitisme weet te verrijden, te meer daar hij weinig hulp van de Fransche kardinalen schijnt te mogen verwachten, vooral, indien zij verdoeld zijn, gelijk men verzekert, dat op het laatste conclave het geval is geweest. De heer *Chermont Tonnerre* zal misschien wegens zijnen vinderden en swakke gezondheid niet naar Rome kunnen gaan. In dat geval zal Frankrijk op het conclave alleen door de kardinaals *Fesch*, *de la Fare*, *de Evreux* en *de Casati* vertegenwoordigd worden.“

De regering heeft de vaderskapucijnen, die zich te Marseille gevestigd hadden, bij verbodwijzing doen afschrijven om die stad te verlaten. De vader gardiaan keert terug naar Rome, van waar hij gekomen was. De Spanjaarden en Italianen gaan naar Nice.

Volgens berichten uit Lissabon van den 14^{den} dezer, hebben de ministers van den *Miguel* hun ontslag gevraagd. Dit de staten der ge-

voorzitters is gebleken, dat er thans in Portugal een en twintig duizend menschen gevangen zitting.

Van den 20^{den} Februarij.

De heer *Salverte* heeft, in de zitting van de kamer der afgevaardigden van gisteren, voorgesteld om de aanklagte tegen de vorige ministers af te doen; doch de meerderheid konde zich daartoe niet genezen; en de heer *Labbey de Pompières* heeft daarop zijne aanklagte ingetrokken, om de wederhand weder voor te deagen.

TWEDE KAMER DER STATEN-GENERAAL.

Zitting van Vrijdag den 20^{den} Februarij.

De voorzitter berigt, dat hij een groot aantal verzoekschriften over de afschaffing van het gemaal, het openbaar onderwijs, de bemiddeling van de justie, de vrijheid van drukpers, de amnestie der veroordeelden enz. volgens de besluiten van 1815, ontvangen heeft. Zij zijn van ingezetenen van Brussel, Eindhoven, Boxmeer, Rotterdam, Hamme, Ommen, Tilburg, Waterloo, Verviers enz. Zij worden met nog eenige andere verzoekschriften naar de commissie tot de petitiën verzonden.

Deze commissie doet verslag op eenige verzoekschriften, als: 1.) van eenige ingezetenen van Doornik, die de afschaffing der belasting op het gemaal verlangen. Hetzelve zal ter griffie nedergelegd worden. Hetzelfde request behelst mede een verzoek omtrent het concordaat. Daarover zal nader rapport gedaan worden. 2.) Van eenige ingezetenen van Namur, die zich beklagen over schade, die zij door de werken ter bevaarbaar-making van de *Sambre* lijden. Hetzelve wordt ter zijde gelegd. 3.) Van aazijnmakers van Ostende en Beverwijk. De eerste verlangen dat de belasting op de aazijn niet verhoogd worde, de andere, dat de wijngaarden hooger dan de bieraazijn belast worde. Deze verzoekschriften zullen ter griffie nedergelegd worden.

De vergadering scheidt tot Maandag te 11 ure.

BRUSSEL, den 20^{den} Februarij.

Z. M. heeft het volgende beslist genomen:

(Het het Fransch vertaald.)

Wij WILLEM enz.

Herzien het rapport van Onzen minister van binnenlandsche zaken, van den 30sten Januarij II. lett. A, betrekking op de thans bestaande verordeningen op het openbaar onderwijs en de reeds genomen maatregelen, ten einde een volledig stelsel ten aanzien van dit gewichtig stuk voor te bereiden;

Overwegende, dat Wij, wat het lager onderwijs betreft, bepalingen hebben doen opnemen, met welker onderzoek de raad van state zich thans onledig houdt, en dat, wat het hooger onderwijs betreft, het verslag der bij Ons besluit van den 15^{den} April No. 100, benoemde commissie wordt te gamoet gezien;

Willende mede zoodanige beschikkingen nemen ten aanzien der deelen van het openbaar onderwijs, die registreeks noch tot het lager, noch tot het hooger onderwijs betrekking hebben, en gevolglijk omtrent hetgeen het middelbaar onderwijs in deszelfs geheele uitgestrektheid uitmaakt, opdat er, na eene volledige voorlichting omtrent de onderscheidene takken van het nationale onderwijs, wettelijke bepalingen zouden kunnen gemaakt worden, om dezelve op vaste grondslagen te vestigen;

Op de voordragt van Onzen minister van binnenlandsche zaken, van den 16^{den} dezer lett. C;

Hebben besloten en besluiten:

Art. 1. Er zal te Brussel eene commissie opgericht worden, ten einde de thans bestaande bepalingen op het middelbaar onderwijs in deszelfs geheele uitgestrektheid, en inzonderheid die van Onze besluiten van den 14^{den} Junij 1825 (staatsblad No. 55) en van den 14^{den} Augustus 1825 (staatsblad No. 64) te herzien, en te onderzoeken voor welke veranderingen of wijzigingen zij vatbaar zijn.

Zij zal Ons vervolgens daaromtrent dienen van consideratien en advijs.

2. Tot leden dezer commissie worden benoemd de heeren: hertog van *Ursel*, voorzitter, *C. le Hon*, lid van de 2de Kamer der Staten-Generaal, *L. G. Luzac*, lid van de 2de Kamer der Staten-Generaal, *M. G. Metelerskamp*, lid van den raad van state, *W. F. L. baron Rengers*, lid van de 2de Kamer der Staten-Generaal, *J. H. van Reenen*, lid van de 2de Kamer der Staten-Generaal, *F. J. M. H. baron de Secus*, lid van de 2de Kamer der Staten-Generaal, *J. van Toers*, lid van den raad van state, *A. L. Dugnolle*, referendaris bij het ministerie van binnenlandsche zaken, secretaris.

3. De commissie zal onverwijld door Onzen minister van binnenlandsche zaken uitgenoodigd worden, hare werkzaamheden te beginnen op zoodanigen dag als door hem met den president der voorn. commissie zal bepaald worden.

Zij zal Ons haar rapport onmiddelijk doen toekomen.

4. Zoodra deze commissie haar werk zal volbragt hebben, zal hetzelfde met dat der commissie voor het hooger onderwijs en het advijs van den raad van state, omtrent het ontwerp van reglement op het lager onderwijs, in handen eener nieuwe commissie gesteld worden, tot welke zamenstelling Onze minister Ons eene voordragt zal doen, en welke ten doel zal hebben, om, zoodra mogelijk, uit de drie onderscheidene rapporten, een ontwerp van wet ter organisatie van het openbaar onderwijs, alsmede de voornaamste bepalingen der reglementen ter uitvoering dezer wet, op te stellen.

Onze minister van binnenlandsche zaken is met de uitvoering dezer belast.

Gegeven te Brussel den 19^{den} Februarij 1829.

— Men meldt uit Maastricht, dat de heer *Weustenraad*, schrijver van den *Eclaircur*, bij vonnis der correctionele regtbank dier stad, is vrijgesproken van de beschuldiging van laster tegen Zijne Excell. den minister van justitie.

DORDRECHT, den 20sten Februarij.

Het ijs is heden morgen met de eb aan de blaauwpoort af- en naar beneden opgebroken, maar nog niet verder dan de Krab doorgedreven. Hierdoor heeft men nu open rivier van het veer naar Zwijndrecht tot bij Meerdervoort. Naar boven blijft het ijs voor deze stad, even als in de Noord, nog hangen, maar men heeft aan alle veeren sleuven voor de overvaart, en het ijs is zoodanig uitgesleten, dat elke poging, om buiten die sleuven met schietschouwen over het ijs te komen, door het gestadig doorvallen, mislukt. Het ijs in den mond van de Lek is mede opgebroken, en naar den kant van Rotterdam doorgedreven. Men schijnt te mogen verwachten, dat in den aanstaanden nacht of morgen het ijs geheel en al uit onze ommestrecken opbreken en naar zee doordrijven zal.

ARNHEM, den 22sten Februarij.

Volgens berichten uit Dusseldorp van den 19den dezer, had men daar des voormiddags seinschoten gehoord, om het afdriven van het ijs van St. Goar aan te kondigen. Den 16den was het ijs in de rivier de Mein bij een' lagen waterstand nog vast tot Wurzburg toe. Gisteren was het water te Emmerik langzaam vallende, en de staat van het ijs van Wezel af nog dezelfde. Het water was hoog aan de peilschaal 3 el 7 duim. In de Waal is gisteren namiddag en avond het ijs bij Nijmegen en verder naar beneden afgedreven. Te Panterden, en Hulhuizen was het heden morgen nog vast. Gisteren namiddag is er ook eenige beweging in het ijs voor deze stad geweest, en heden middag is een gedeelte van hetzelfde afgedreven. Even boven het veer en verder naar beneden heeft men thans blank water.

Van den 23sten Februarij.

Gisteren morgen is het ijs bij Wezel in beweging geraakt, doch 's namiddags was het bij Bilioh weder vast gaan zitten. Heden nacht te 12 ure teekende het water te Emmerik aan de peilschaal 2 el 96 duim.

Heden voormiddag omstreeks 12 uur is het ijs boven deze stad mede in beweging geraakt en afgedreven.

Het ijs in de rivier vervolgens algemeen in beweging geraakt, en op dit oogenblik ('s middags 12 uur) is de rivier bedekt met ijs en het water sterk wassende.

Mengelwerk.

STATEN-GENERAAL.

(Tweede Kamer.)

Twee en twintig (zegge *A*) wetten ter wijziging en verbetering van de reeds aangenomen wetboeken zijn door het gouvernement aangeboden. Een bewijs, dat zij het nog zoo kwalijk niet gezien hadden, die met ons geroepen hebben, dat die wetboeken er ganschelijk niet zoo uitzien als wij hadden moeten wenschen, en, na den langen tijd, dien er op die eijeren gebreed is, schenen te mogen verwachten. Men schijnt te kunnen zeggen te hebben, dat deze twee en twintig nog door andere zullen gevolgd worden, en dus niet meer zijn dan eene voorhoede van het leger, dat staat op te breken of reeds in aantocht is. Zoo veel te beter; want dan zal men, gaande weg, van zelf komen tot die algemeene herziening, op welke sommige leden der Kamer aandringen en van welke anderen niet willen hooren, onder anderen, voor reden gevende, dat er alzoog nog aan geen einde van zaken te denken zoude zijn. Zeker is het treurig, dat een werk van dezen aard, na zoo lang onder handen geweest te zijn, nu nog zoo gebrekkig wordt bevonden; maar het is toch, duikt ons, zoo klaar als het daglicht, dat het hier te doen moet zijn, niet maar om wetten, maar om goede wetten, en dat, zoo lang men in de onderhavige nog gebreken vindt en onbestaanbaarheden en struikelgeden en verwarring van beginselen en onnaauwkeurigheid van uitdrukking — en wat niet al? — er dan niet moet gehaast en vooral niet moet geroepen worden, dat zij «al genoeg gerevideerd zijn.» Want dit laatste is dan zeker niet waar; daar het doel der revisie is, de flaters weg te nemen, en er alzoog zoo lang moet gerevideerd worden als zich nog flaters voordoen. Wat zal anders het gevolg zijn, als de gebrekkige wet eens ingevoerd is en nu meer kwaad dan goed doet? Zal men dan de klagen kunnen smoren met te zeggen: «ja, wij hebben toch goed gerevideerd, of zal men dan het ongemak kunnen herstellen, met te zeggen: zelfs in Zweden (!) wordt echter ons wetboek geprezen!» Of zou men zich dan met zulk een gezegde belagchelijk maken? Wij gelooven wel, dat zij, die nu al zoo vele jaren artikelen hebben zitten maken, een werk zelve, zoo droog als gort, verlangen, dat de zaak eindelijk haar beslag krijg; maar dat verlangen, hoe natuurlijk ook, mag hier de wet niet leiden: het moet wijken voor hooger belang, en het zoude eene groote mate van betrouwen verraden, hierover anders te denken. Lof hebben dus bij ons die vertegenwoordigers, die hier aandringen op het gene van onvermijdelijke en hoogstgebiedende noodzakelijkheid is en wij hopen, dat zij zullen voortgaan hunne stemmen nadrukkelijk te verheffen, al kwetst dit ook de eigenliefde der redactie, die waarlijk wel correctie en intengeling noodig heeft, als zij zich daardoor geleid kan gevoelen, dat men haar gebrekkig werk in ZWEDEN prijst.)

UPTREKSEL UIT DE ADVERSARIA VAN U.

Engelsche staatkunde. — *Uitgeweken Portugeezen.* — *Ferreira.* Alle nitweiding is hier onnoodig; ieder die deze drie voor oogen heeft, is in staat zich een denkbeeld te vormen van het Engelsche kabinet, dat, ter wijle edele Britten, ter verspreiding van het christendom, en ter veredeling hunner natuurgeschieden, alles ten beste hebben, "zich niet schaamt den stielregel van LOYOLA, — het doel heiligt de middelen; — openlijk te belijden, en, om deszelfs oogmerken te bereiken, met de heiligste regten spot. — Wanneer zal de voor de menselijkheid zoo wenschelijke morgen aanbreken, dat de kabinetten zullen inzien, dat, hetgeen ten individuelen mensch verachtelijk maakt, ook hen in de oogen van alle weldenkenden ontteert? Wanneer zullen de voorschriften des bijbels de grondregelen worden, naar welke zij hunne handelingen inrichten, wanneer weder een menschelijkheid het eenig deel der staatkunde zijn? Wanneer?

Verschillende wijze van zien. In de meeste staten wordt de uitvoer van dat geen, wat het land oplevert, aangemoedigd; Don MIGUEL beschouwt het daarentegen als eene afschuwelijke misdaad, om paarden en muilezels naar buitenslands te vervoeren; eene misdaad, waardig om 10 jaren vestingstraf op de kust van Afrika te ondergaan. — Of er vrees voor gebrek aan paarden in Portugal is, weten wij niet; maar zeker is het, dat het overvloedig van EZELS.

Verzoekschriften. In den *Bijenkorf*, No. 12, lezen wij, dat er zoodanig een in 's Hage in omloop is, ten voordeele van de vrijheid der drukpers, en van die van het onderwijs, hetgeen niet een groot aantal onderteekeningen is BEDERT. De Edel Mogenden zullen waarschijnlijk van dit bedekte stuk niet veel kunnen lezen; maar tot hun troost zij het gezegd, dat zij er niet veel aan verliezen. Er is bij dat No. 12 aan ieder geabonneerde een gedrukt exemplaar toegezonden, en daaruit blijkt, zoo uit de zinvoging als uit de taal en den stijl, dat het van uitheemschen oorsprong is. Welk Nederlander drukt zich b. v. aldus uit: «*Waarom zouden wij instaan op punten, welke Uwe Edel Mogenden reeds op eene gevoelige wijze bewezen hebben?*»

En uit dit monument van anti-nationaliteit wil men dan, in gezegd nummer, afleiden, dat er in Nederland geene Hollanders en Brabanders meer bestaan: dat men er alleen Nederlanders vindt. Wanneer er eene ware conclusie uit zoude moeten opgemaakt worden, dan zoude het helaas deze zijn: dat men eenige goede Fransen zoo verre heeft weten te brengen, dat zij, even als vele Zuid-Nederlanders, de Franschen willen naapen, en dat zij even als vele zwakke en weinig doorzigtige Brabanders, zich door eenige raddraaiers laten bestaren, die (even als de man uit het jan-klaassen-spel zijne poppen) hen alles laten zeggen en doen, wat zij hun in den mond leggen of voorschrijven.

(Zie wijders het bericht uit 's Gravenhage, in de *Arnhi Cour.* van Dohderdag den 19den Februarij.)

DE LAATSTE GEWAARWORDINGEN VAN EENEN TER DOOD VEROOORDEELDEN.

Een Amerikaansch dagblad beschrijft de jongste gemoedsbewegingen van eenen tot de doodstraf gedoemden misdadiger, die in Engeland is hangen en vervolgens in het leven terug geroepen was geworden. De schrijver van het artikel had zich aan vervalsching van geschriften schuldig gemaakt, en zich hierdoor het doodvonnis berokkend. Hij verhaalt de bijzonderheden van zijne gevangenneming; zijne hebbens in *New-Gate* en het vonnis, door de assises van *Old-Baily* in 1829 tegen hem gewezen. Hier begint de ontwikkeling van al wat er sedert het oogenblik, toen zijn vonnis hem werd voorgelezen, tot op de gifydering daarvan, in zijn gemoed omging. De tragsgewijze verdooving van elk zinnelijk gevoel; de wijze hoe zijne zinnelijke gewaarwordingen veranderd en duidelijk werden, naar mate de vermogens van zijnen geest verlaauwden; de schier volstrekte onmogelijkheid om zijne ziel tot godsdienstige denkbeelden te verheffen, — dit alles wordt op eene treffende en verstaafde wijze door hem geschilderd. De schrijvers, die zich ontang met het onderzoek bezig hielden, of de doodstraf al dan niet moest afgeschaft worden, hebben eene menigte daadzaken aangevoerd uit rechtsgeleerde tijdschriften, als bij voorbeeld de *Gazette* en den *Courrier des Tribunaux*, om te bewijzen, dat deze straf in geen der deelen beantwoordt aan het doel, dat men daarvan verwacht, te weten het verminderen of te keer gaan van het plegen der misdaad. Men ziet, inderdaad, ook de meeste misdadigers, met zulk eene koele gevoelloosheid het schavot beklimmen, dat men duidelijk bemerkt hoe weinig vrees het hun inboezemt, en dat allen die hun gelijken daarvoor even zoo weinig beducht moeten zijn. Wanneer men echter bedenkt, dat er, onder de misdadigers, die met bereuven en peilendheid schijnen te sterven, velen zijn, die van het oogenblik af, waarop hun het vonnis wordt voorgelezen, niet als veel beter dan geledooze dieren te beschouwen, en volstrekt onbekwaam zijn tot die gemoedsstemming, welke het christendom tot verzoening met God voorschrijft, dan kan het niet wél anders, of men moet de schrikkelijke straf des doods veel schrikkelijker vinden dan zij op zich zelve is.

Nadat de schrijver zijne laatste bijeenkomst met ELIZABETH QUARR (een jong meisje, aan hetwelk hij door innige vriendschap en liefde gehecht was) beschreven heeft, gaat hij aldus voort:

Sedert vier en twintig uren had ik niets gegeten. Er stonden op mijne bank spijzen, welke een vroom man, die mij nu en dan kwam bezoeken, mij van zijne eigene tafel gezonden had. Ik konde daarvan echter niets nuttigen, en wanneer ik ze aanschouwde kwamen er allerlei zonderlinge gedachten in mij op. Het waren keurige spijzen (niet zoodanige als men gewoonlijk aan gevangenen uitrekt) en men had ze mij gezonden omdat ik morgen sterven moest. Daarbij kwamen mij de dinnen van het veld in de gedachte, welke men vernest om ze te slaan. Ik gevoelde zeer wel, dat mijne gedachten geenszins zoo waren, als zij voor zulk een tijdstip behoorden te zijn; ik meende, dat mijn hoofd geknakt was. Eene soort van dof gegons, niet ongelijk aan het geluid der bly, klonk mij in de ooren, zonder dat ik mij daarvan iets konde herinneren, en hoewel de nacht stikdonker was, zag ik aanhoudend lichtgevende vonken voor mijne oogen voorbij gaan; en ik konde mij niets herinneren. Ik deed pogingen om mijne geboden op te zeggen, doch ik konde mij slechts hier of daar een enkel woord daarvan te denken brengen, en het kwam mij voor als of deze woorden, zoo als ik die uitsprak, even zoo vele godslasteringen waren. Ik weet niet meer welke woorden dit waren; ik kan mij zelve geene rekenschap geven van hetgeen ik destijds sprak of dacht. Maar eensklaps kwam het mij voor, als of al deze vrees, adel en overtochtig was, en dat ik niet hier behoefde te blijven om den dood af te wachten. Plotseling sprong ik op, snelde naar de tralies van mijn venster, en trok daaraan met zulk eene geweldige aanspanning van kracht, dat ik die werkelijk krom boog. Op dit oogenblik gevoelde ik mij zoo sterk als een leeuw. Nu ging ik overal het slot van mijne deuren betasten, en wilde met mijne schouders de deur uit hare hengsels dringen; ook tastte ik rondom de wanden tot in de kleinste hoeken van mijne gevangenis, ofschoon ik vindiend ik bij mijne zinnen ware geweest, en wel zoude geweten hebben, dat de muren uit massive steenen van meer dan drie voet dikte bestonden, en dat, al had ik het vermogen bezeten om door het oog eener naald te krupen, voor mij de vlugt van hier onmo-

gelijk was. Midden onder deze inspanningen of liever overspanningen mijner krachten, overviel mij eensklaps eene volstreckte magteloosheid, als of ik vergif had ingenomen, en ik was nauwelijks in staat om al wankelend mijne legerstede te bereiken. Ik viel er op neder en geloof, dat ik toen bezwijnd ben. Dit moet echter niet lang geduurd hebben, want ik herinner mij, dat mijn hoofd suilde, en dat alles, wat mij omringde, met het geheele vertrek om mij heen geslingerd scheen te worden. Vervolgens droomde ik, dat het middernacht was, dat ELIZABETH bij mij was terug gekomen, gelijk zij mij beloofd had, maar dat men haar niet had willen binnenlaten. Het kwam mij toen voor als of er digte sneeuw viel, als of de straten daarmee, als met wit lijnwaad, bedekt waren, en als of ELIZABETH dood op de sneeuw lag. Zij lag daar in de duisternis van den nacht en wel digt voor de deur van het gevangenis. Toen ik weder bij mijne zinnen kwam, kon ik, ondanks alle pogingen, niet adem halen. Na eene of twee minuten hoorde ik de klok van de kerk tien ure slaan, en besefte nu eerst dat ik gedroomd had.

De geestelijke van de gevangenis trad nu binnen, schoon ik niet om zijne komst verzocht had. Hij vermaande mij ernstig, mij niet meer met de zorgen van deze wereld bezig te houden, maar mijne gedachten op de volgende rigten, en te trachten mijne ziel met den Hemel te verzoenen, opdat mijne zonden, hoe groot zij ook mogten zijn, mij vergeven mogten worden, wanneer ik daarvan oprecht berouw gevoelde. Toen hij vertrokken was, bevond ik mij voor eenige oogenblikken meer bedaard en gelaten. Ik plaatste mij weder op het bed, en dwong mij zelven met ernst om over mijnen toestand na te denken en mij tot mijn noodlot voor te bereiden. Ik scherpte mij zelven in, dat er voor mij op deze wereld niets meer te hopen was, en dat ik ten minste met waarde en als man ter dood moest gaan. Ik poogde nu mij alles te binnen te brengen, wat ik vernomen had van den dood, door middel van den strop, dat de angst slechts een oogenblik duurde, dat men weinig of geene smart daarbij gevoelde, dat het leven oogenblikkelijk was uitgebluscht. Van deze denkbeelden ging ik tot vele andere geheel vreemde gedachten over. Langzamerhand geraakte mijn geest wederom geheel in verwarring, en mijn verstand werd op nieuw verbijsterd. Ik hield mijne hand aan mijne keel en kneep die vast toe, om te weten welk eene gewaarwording het worgen veroorzaakte. Hierop bevoelde ik mijne armen aan de plaatsen, waar men den strik zoude vastbinden; ik voelde hoe men mij de handen op den rug bond; ik voelde hoe de strop, terwijl men dien vastknoopte, om mijnen hals schuurde. Hetgeen mij echter het meeste afgrijzen verwekte, was de witte muts, die over mijne oogen en mijn aangezicht getrokken zoude worden; al het overige zoude mij niet zoo verschrikkelijk zijn voorgekomen, indien ik dit laatste slechts had mogen ontgaan! In het midden van deze geestverbijstering gevoelde ik trapswijze eene algemeene verstijving. Op de verdoving, waarin ik mij bevond, volgde eene zekere stompheid, waardoor de zielsmart, die mij folterde, als ware gelenisd of opgeschort werd, ofschoon ik bij voortdurend bleef denken. De kerkklok sloeg twaalf; ik hoorde den klokslag, maar onduidelijker dan gewoonlijk, en even als of het geluid bezwaarlijk door vele dikke muren tot mij komen moest, of als of het van eenen zeer grooten afstand kwam. Allengs ontwaarde ik de voorwerpen, die in mijn geheugen omzweerven, slaanwer en meer verward; zij verdwenen gedeeltelijk en eindelijk geheel en al; ik zonk in een diepen slaap, die aanhield tot veen uur voor het uur, dat tot mijne terechtstelling bepaald was.

Het was des middags ten vier ure, toen ELIZABETH mij vaarwel zeide. Toen zij vertrokken was kwam het mij voor, dat ik nu alles verlijt had, wat mij in deze wereld nog te verriggen bleef. Inderdaad was de gedachte van te sterven mij thans niet onaangenaam, zelfs wenschte ik op staanden voet den geest te geven. Ik had mijne laatste en smartelijkste pijnt in dit leven volbragt. Hoe meer de avondschemering viel, der te kouder en vochtiger werd mijne gevangenis; de avond was zeer donker en mistig; ik had noch vuur noch licht, ofschoon het in Januarij was; ik had geene lijfsbedekking om mij te verwarmen; mijne geestvermogens werden hoe langer hoe stomper; mijn hart was gedurig meer bekleind en bezweek voor de troosteloze ellende, waarvan het beset door al, wat mij omringde, verlevendigd werd; langzamerhand echter (want hetgeen ik hier schrijve moet niets dan zuivere waarheid behelzen) begon de gedachte aan mijne ELIZABETH, en wat er van haar worden zoude, voor het besef van mijn eigen toestand te wijken. Het was op dit oogenblik, ofschoon ik daarvan geene reden weet te geven, dat ik voor de allereerste maal het volkomen begrip kreeg van de doodstraffe, welke ik na eenige uren tijds ondergaan moest. Wanneer ik, daarover wilde nadenken, vermeerderde mij eene onbeschrijfelijke angst en siddering, even als of mij nu eerst mijn doodvonnis werd aangekondigd, en als of ik nu voor de eerste maal wist, dat ik eerlang sterven moest.

Ik sliep tot een uur voor dat de executie zoude plaats hebben. Het was des morgens ten zeve ure, toen een slag tegen de deur van mijner kerker mij uit den slaap wakte. Ik hoorde dit geraas als in eenen droom, eenige seconden voor, dat ik geheel ontwaakte, en mijne eerste gewaarwording was niet anders, dan de onvergehoegdheid van eenen vermoeden, die onverwacht in zijne rust gestoord wordt. Ik was afgemat en wilde nog slapen. Eene minuut daarna rammelden de sloten van de buitendeur mijner gevangenis; een stobbevaarder trad binnen, met een kleine lamp in de hand en vergezeld van den cipier en van eenen geestelijke. Ik hield mijn hoofd op, en eene rilling, als van een electrischen schok of van het indampelen in een ijskoud bad, liep mij door de leden. Een enkele blik was genoeg, mijn slaap was verdwenen, als of ik in het geheel niet gerust had, en nooit rust meer zoude genieten. Nu besefte ik volkomen in welken toestand ik mij bevond. « R... » zeiden de cipier met eene zachte doch vaste stem, « het is nu tijd om op te staan. » De geestelijke heer vroeg mij, hoe ik den nacht had doorgebracht, en noodigde mij vriendelijk om mij met hem in het gebed te vereenigen. Ik verzamelde alle mijne krachten, en ging op den rand mijner legerstede zitten, tot mijn lijg leed wezen slapperden mijne lippen en sidderen mijne knien, alsof ik een hevigen aanval van koorts had. Het was nog niet geheel dag geworden, en vermits de deur der gevangenis open stond, konde ik op de kleine geplaveide binnenplaats zien. De lucht was mistig en donker, en er viel een lichte, doch aanhoudende regen. « Het is over half acht, R... » zeide de cipier. Op nieuw spande ik mijne

krachten in, en verzocht dat men mij tot het laatste oogenblik alleen mocht laten. — Ik had nu nog dertig minuten te leven.

Ik wilde nog iets zeggen, toen de cipier zich gereed maakte om mijne gevangenis te verlaten; maar deze reis konde ik geen enkel woord uitbrengen; mijne tong scheen aan het gehele vast te kleven. Ik was geest sprakeloos geworden. Tweemaal deed ik mijne uiterste pogingen, om te spreken, doch vergeefs. Ik kon geene syllabe uitbrengen. Toen zij vertrokken waren, bleef ik op den rand van mijn bed zitten. Ik was verstijfd van koude, waarschijnlijk ten gevolge van den slaap, als ook door de mij ongewone buitenlicht, die in mijnen kerker gedrongen was; en ik kroop digt in een (als ik mij zoo mag uitdrukken) om, ware het mogelijk, mij te verwarmen. Ik had mijne armen over mijne borst gevouwen, boog het hoofd naar beneden en bleef aldus zitten, terwijl ik over het geheele lichaam beefde. Het kwam mij voor, als of mijn lichaam eene onverdragelijke last was, welke ik niet opheffen noch bewegen konde. Het werd gedurig lichter, zoo dat ik duidelijk de vochtige wanden mijner gevangenis zien kon. Het is zonderling, dat ik mij niet onthouden konde deze kleinigheden op te merken, ofschoon ik nog slechts eenige oogenblikken te leven had. Ik beschouwde de lamp, welke de kerker knecht op den grond geplaatst had, en die met eene lange pit met eene door vochtigheid verstikte vlam melancholisch brandde. Ik beschouwde het raam van mijn ijzeren bed, en de ontzettend groote spijkers aan de deur mijner gevangenis. Ik zag op de muren, de woorden, welke door andere gevangenen daarop geschreven waren geworden. Ik voelde naar mijnen pols, die zoo zwak was, dat ik de slagen nauwelijks tellen kon. Het was mij, ondanks alle pogingen, onmogelijk mijne gedachten tot den dood te bepalen of mij voor te stellen hoe nabij ik aan het einde van mijn leven was. In deze gemoedsverwarring hoorde ik de kerkklok slaan, en dacht: « Heer! wees mij ongelukkige genadig! » Het was kwartier voor acht ure; eindelijk sloeg de klok acht ure.

De reeds gemelde personen stonden weder bij mij, eer ik hen ontwaard had. Zij vonden mij nog op dezelfde plaats en in dezelfde houding als toen zij mij verlaten hadden.

Hetgeen ik nu nog te melden heb zal zeer kort kunnen zijn. Tot nu toe was mij het vermogen der herinnering duidelijk bijgebleven, doch verder niet. Ik weet mij echter nog zeer goed voor te stellen hoe ik den kerker verliet om in de groote zaal te gaan. Twee kleine gerimpelde mannen, in het zwart gekleed, ondersteunden mij. Ik weet, dat ik poogde op te staan, toen ik den cipier met deze lieden zag binnen komen, doch ik was daartoe niet in staat.

In de groote zaal bevonden zich reeds de beide ongelukkigen, die met mij moesten sterven. Men had hen de armen en de handen op den rug gebonden en zij lagen op eene bank, waar zij wachtten tot dat ik gereed zoude zijn. Een magere grijsaard met enkele witte haren las den eenen iets met luider stemme voor, en kwam vervolgens bij mij. Hij sprak mij aan; hij zeide (meen ik) « dat wij elkander omhelzen moesten. » — Ik verstond hem niet regt.

Het moeilijkste van alles scheen mij toe te vermijden dat ik ter aarde zegg. Ik had gedacht, dat ik in deze oogenblikken vol overspannen woede zoude zijn, doch ik bespeurde niets dan eene doodelijke zwakte als of de grond onder mij zoude wegzinken. Ik konde den grijsaard slechts door teekenen te verstaan geven, dat hij mij met vrede zoude laten. Er kwam iemand, die hem van mij verwijderde.

Nu bond men mij de armen en de handen vast. Ik hoorde eenen officier tot den predikant zeggen dat alles gereed was. Hof der zwarte gekleede mannen hield mij een glas water voor den mond, doch ik vermogt niet met een druppel daarvan in te slikken.

Ik zag de kerk in de verte, en hoorde het geluid der klok. Ik herinner mij nog de ontelbare menigte, die rondom het schavot verzameld was, zop duidelijk als of ik die nog voor mijne oogen zag; ik zag de vensters en zelfs de daken met aanbouwers volgepropt en hoorde het dofse gemurmel onder deze talloze menigte. Nimmer heb ik in mijn gansche leven zoo duidelijk iets waargenomen, als lietgeen mij in deze laatste oogenblikken omringde, doch dit oogenblik was van zeer korten duur.

Van nu af aan bestond er niets meer voor mij. De gebeden van den predikant, het omleggen van den strik, eindelijk mijne executie en mijn dood zelf lieten geen het minste spoor in mijn geheugen achter. Het geen mij toescheen onmiddellijk daarop gevold te zijn, was mijne ontwaking als uit een diepen slaap. Ik bevond mij in een bed, in eene kamer en hevens het bed zat een man, die mij, toen ik de oogen opende, zeer opletten gadesloeg. Ik was wederom geheel bij mijne zinnen, ofschoon ik niet met zamenhang spreken kon. Mijn dacht, dat ik lijfgenade had bekomen en in onmagt was gevallen. Toen men mij berigtte, dat ik inderdaad gehangen, doch door een zonderling toeval gered was geworden, meende ik eene slauwe herinnering van het gebeurde in mij te ontwaren, doch duister als een droom, zoodat ik mij meende te kunnen te binnen brengen, dat ik op eene vreemde plaats uitgestrekt had gelegen, en allerlei vreemde aangezichten om mij heen gezien had. Ondanks alle inspanningen konde ik mij verder niets meer van het gebeurde voorstellen.

Zinstorrende Errata, voorkomende in No. 21, kolom zes:
Regel 6 *Et mea* lees: *Et mea*
Regel 9 *fecimus* lees: *fecimus*
Regel 29 *W* lees: *W*

GESCHIEDKUNDIGE HERINNERINGEN.

Den 22sten Februarij 1791 stierf de hertog van Zwaben, overste der Duitsche kritsvaart.
Den 22sten dito 1663 herstelde PRINS WILLEM VAN NASSAU de rust tuschen Groningen en de Ommelanden, waar, sedert eenigen tijd, uit verscheidene oorzaken, oneenigheden ontstapen en de burgers door het beleid van JOAN SCHUILENBURG, tegen de regering aangelijst waren.
Den 22sten dito 1689 kwam MARIA, gehabit van WILLEM III, te Londen, wordende den volgende dag, koningin van Engeland, Schotland en Ierland uitgekeuden. Men wil, dat de Prins in het eerst zwaarigheid maakte om de breede handhaving van 's volks voorregten, welke men van hem eischte, te beloven: ook zon het in de daad moeilijk zijn, te be-

